DOI: [10.32702/2307-2105-2020.11.62](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.11.62)

УДК 332.1

Н. Г. Фатюха,
к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Національний університет «Запорізька політехніка»
ORCID ID: 0000-0002-1026-6713
О. А. Тертиця,
магістрант, Національний університет «Запорізька політехніка»
ORCID ID: 0000-0003-2001-6643

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

N. Fatiukha
PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of finances, banking and insurance,
National University "Zaporozhye Polytechnic"
O. Tertytsia
6th year master student, National University "Zaporozhye Polytechnic"

THE PRESENT SITUATION OF LOCAL BUDGET AND PROSPECTS IN THE CURRENT CONTEXT OF DECENTRALIZATION

В статті розглянуто передумови формування місцевих бюджетів, економічне та соціально-політичне підґрунтя виникнення місцевих територіальних громад.

Реформування системи місцевого самоврядування та територіальної організації влади є однією з складових конституційної реформи в Україні. Кінцевою метою є децентралізація та розширення кола повноважень місцевої влади на з урахуванням принципів субсидіарності, деконцентрації влади та фінансових ресурсів. Реформа децентралізації в Україні розпочалася в 2014 році і триває й досі. Реформа децентралізації в Україні розпочалася в 2014 році і триває й досі. Перехід до децентралізованого управління є характерною ознакою для великої кількості як розвинених країн, так і країн, що розвиваються. Зазначений процес зумовлений прагненням країн до підвищення ефективності надання державних послуг, усунення макроекономічної нестабільності та прискорення процесу економічного зростання

Визначено, що децентралізація — це інструмент для зростання громад, і як наслідок, регіонів. Децентралізація повинна здійснюватися перерозподілом повноважень між державними та місцевими органами влади, фінансових ресурсів та посилення місцевих органів влади. Завершення процесу децентралізації повинно здійснюватися із зростанням уваги держави до регіональної політики. Все це сприятиме подальшого розвитку місцевого господарства та покращення добробуту громад.

Розглянуто поняття місцевих бюджетів та досліджено фінансове забезпечення бюджетів місцевих територіальних громад, як основний базис функціонування та виконання своїх повноважень органів влади місцевого самоврядування, що забезпечує їх фінансову стійкість.

Проаналізовано склад та структуру місцевих бюджетів за 2018-2020 роки. Здійснено порівняльний аналіз складу та структури доходів місцевих бюджетів України та розвинених країн ЄС.

The article considers the preconditions for the formation of local budgets, economic and socio-political basis for the emergence of local communities.

Reforming the system of local self-government and territorial organization of power is one of the components of constitutional reform in Ukraine. The ultimate goal is to decentralize and expand the powers of local government, taking into account the principles of subsidiarity, deconcentration of power and financial resources. Decentralization reform in Ukraine began in 2014 and continues to this day. Decentralization reform in Ukraine began in 2014 and continues to this day. The transition to decentralized governance is a hallmark of a large number of both developed and developing countries. This process is due to the desire of countries to increase the efficiency of public services, eliminate macroeconomic instability and accelerate the process of economic growth.

It has been identified that decentralization is a tool for the growth of communities and, as a consequence, regions. Decentralization should be carried out through the redistribution of powers between state and local authorities, financial resources and the strengthening of local authorities. Completion of the decentralization process should be carried out with increasing state attention to regional policy. All this will contribute to the further development of the local economy and improve the well-being of communities.

The concept of local budgets is considered and the financial support of local territorial budgets is studied as the main basis for the functioning and fulfillment of their powers of local governments, which ensures their financial stability. The composition and structure of local budgets for 2018-2020 are analyzed and the latest changes in the composition of the revenue side of local budgets for 2020 are described. A comparative analysis of the composition and structure of local budget revenues of Ukraine and developed EU countries, as well as a comparative analysis of the share of local budget revenues in the structure of consolidated budget revenues for 2018-2020.

Ключові слова: *місцеві фінанси; місцеве самоврядування; місцеві бюджети; доходи місцевих бюджетів.*

Key words: *local finances; local self-government; local budgets; local budget revenues.*

Постановка проблеми та зв'язок з науковими та практичними завданнями. На сьогоднішній день питання децентралізації бюджетної системи та посилення ролі автономії місцевих бюджетів в Україні набуває все більшого значення. Тенденція підготовки до вступу України до Європейського співтовариства потребують підвищення ефективності механізмів державного управління, зокрема пошуку нових підходів щодо успішного функціонування бюджетної системи. Успішність функціонування органів місцевого самоврядування багато в чому залежить від фінансування дохідної частини місцевих бюджетів, адже за рахунок цього органи місцевого самоврядування здійснюють видатки на такі заходи як освіта, охорона здоров'я, соціально-культурний розвиток території, тощо. Саме від фінансування основних напрямків освоєння бюджетних коштів в розрізі видатків місцевих бюджетів залежить добробут населення. Досліджуючи досвід зарубіжних партнерів України можна прослідкувати тенденцію до зростання ступеню незалежності місцевих бюджетів від державного в розрізі доходів. Це визначає актуальність питання пошуку шляхів збільшення доходів місцевих бюджетів із власних джерел.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У своїх працях проблему низького рівня незалежності місцевих бюджетів від загальнодержавного освідчували такі вчені та практики: О. Д. Василюк, О. Я. Лилик, В. В. Зайчикової, С. В. Слухай О. П. Кириленко, У. Тіссеном, А. Шахом, Р.І. О. Луніної, С. В. Слухая, І. Я. Чугунова. Необхідність подальшого вивчення з метою ефективного функціонування системи місцевого самоврядування є очевидною.

Метою статті є розкриття сутності, ролі й призначення місцевих бюджетів, характеристика сучасного стану дохідної і видаткової частин місцевих бюджетів України та місцевого самоврядування країн ЄС, дослідження перспектив розвитку місцевих бюджетів в умовах децентралізації.

Виклад основного матеріалу. З розвитком інституту місцевого самоврядування змінюється зміст і роль місцевих бюджетів. Організаційний устрій муніципальної влади визначає значимість місцевих бюджетів у бюджетній системі країни, в потенціалі використання централізованих на різних рівнях фінансових ресурсів для вирішення соціально-економічних, соціокультурних, комунально-побутових проблем.

Відповідно до Бюджетного Кодексу України всі місцеві бюджети є самостійними, що забезпечується закріпленням за ними відповідних джерел доходів бюджету, правом місцевих органів влади визначати напрями використання бюджетних коштів відповідно до законодавства України, правом відповідних місцевих рад самостійно і незалежно одне від одного розглядати та затверджувати відповідні місцеві бюджети.[1]

На даний час в рамках реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні проводиться активна робота по формуванню спроможних територіальних громад. Бюджети об'єднаних територіальних громад, що створюються згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, матимуть прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом. В результаті буде забезпечено виконання одного із напрямків реформи міжбюджетних відносин – перехід від триступеневої до двоступеневої бюджетної системи.[2]

Розглядаючи історію розвитку та становлення органів місцевого самоврядування потрібно зазначити, що такі органи місцевого самоврядування, як ради (сільська, селищна, міська, районна, обласна) статутів не мали. А отже не могли називатися органами місцевого самоврядування, а являли собою органи державної влади. З прийняттям Декларації про державний суверенітет України розпочався поступовий перехід в процесі якого місцеві ради народних депутатів перетворилися на органи місцевого самоврядування. За цією декларацією було визначено поділ державної влади на законодавчу, виконавчу і судову, і побудову на цій основі правової держави. Першочерговим основним кроком на етапі переходу став прийнятий 7 грудня 1990 року Верховною Радою України Закон „Про місцеві ради народних депутатів Української РСР та місцеве самоврядування” [1]. Місцеві ради визначались як представницькі органи державної влади та територіального самоврядування з визначеними організаційною, правовою, та матеріально–технічною самостійністю.

27 березня 1992 року Верховна Рада України прийняла Закон „Про місцеві ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування”, який встановлював правові засади роздержавлення місцевих рад народних депутатів усіх рівнів, перетворення їх на органи місцевого і регіонального самоврядування, звільнення їх від виконання загальнодержавних функцій та зосередження їхніх зусиль на вирішенні питань місцевого життя в інтересах населення відповідної території [2].

Однією з визначних подій на шляху децентралізації органів місцевого управління стала дата підписання від імені України 06.11.1996 Європейської хартії місцевого самоврядування.

У 1997 році, а саме 15.07.1997 Україна ратифікувала Європейську хартію місцевого самоврядування – основний документ, за яким проводиться регулювання та розподіл адміністративних та виконавчих повноважень у межах певної країни яка підписала вищенаведений документ, а також в цій хартії містяться фундаментальні структурні та юридичні вимоги до запровадження нових органів влади на місцевому рівні. Цим документом зумовлено дотримання вимог всебічного розвитку місцевого самоврядування, забезпечення автономії місцевої влади [3].

Відповідно до ст. 9 Європейської Хартії про місцеве самоврядування органи місцевого самоврядування мають право в рамках національної економічної політики на власні адекватні фінансові ресурси, якими вони можуть вільно розпоряджатися в межах своїх повноважень. Обсяг фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування відповідає повноваженням, передбаченим конституцією або законом. Принаймні частина фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування формується за рахунок місцевих податків та зборів, розмір яких вони мають повноваження встановлювати в межах закону.[3]

Незважаючи на підписання Україною Європейської Хартії про місцеве самоврядування більшість положень цього документу ніяк не відобразилось в основних законодавчих актах України. У Конституції України, прийнятій Верховною Радою 28 червня 1996 року [4], певним чином окреслено поєднання централізації і децентралізації у здійсненні державної влади, викладено концептуальні засади місцевого самоврядування, визнані і законодавчо закріплені місце і роль місцевого самоврядування.

21 травня 1997 року було прийнято Закон „Про місцеве самоврядування в Україні” [5]. Згідно з цим законом було конкретизовано основні положення Конституції щодо місцевого самоврядування, детально окреслені повноваження рад, їхніх голів, виконавчих органів, а також організаційно–правову, матеріальну і фінансову основу місцевого самоврядування.

З 2014 року в Україні розпочату реформу децентралізації. з прийняттям Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні (01.04.2014), законів України «Про співробітництво територіальних громад» (17.06.2014), «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (05.02.2015) та змін до Бюджетного і Податкового кодексів – щодо фінансової децентралізації. Цей процес дозволив формувати відповідно до положень Європейської хартії місцевого самоврядування[3] значний дієвий і спроможний інститут місцевого самоврядування на базовому рівні – об'єднані територіальні громади (ОТГ). За 6 років реформи утворено 1070 ОТГ, у які добровільно об'єдналися 4882 громад. З них у 936 ОТГ відбулись перші місцеві вибори. Урядом затверджено перспективні плани формування територій громад 24 областей, які 100% охоплюють територію областей.[6]

Взагалі, децентралізація (від латинського de – “заперечення”, centralize – “середній, центральний”) визначається як “знищення, скасування або ослаблення централізації і розширення прав низових органів

управління. Децентралізацією передбачається передача органам місцевого самоврядування компетенції щодо вирішення низки завдань, пов'язаних із місцевими потребами.

Реформа децентралізації дозволила суттєво наростити доходну частину місцевих бюджетів. Однак, в той же час фінансування більшої частини видатків, пов'язаних з життям територіальних громад, тепер здійснюється за рахунок їхніх бюджетів.

Розглядаючи проблеми місцевих бюджетів можна проводити аналіз цього питання з двох позицій. Перша позиція розглядає місцеві бюджети як організаційну форму мобілізації частини фінансових ресурсів у розпорядження місцевих органів самоврядування. Друга позиція розглядає місцеві бюджети, як систему фінансових відносин, що виникають між різними ланками бюджетної системи та її учасниками, а саме:

- місцевими бюджетами й господарськими структурами, що функціонують на певній території;
- бюджетами й населенням цієї території;
- бюджетами різних рівнів із перерозподілу фінансових ресурсів;
- місцевими і державним бюджетами.

Самостійність місцевих бюджетів гарантується власними та закріпленими за ними на стабільній основі загальнодержавними доходами, а також правом самостійно визначати напрями використання коштів місцевих бюджетів.[1]

Основою фінансової самостійності бюджетів місцевого самоврядування є доходи місцевих бюджетів. Держава в свою чергу бере участь у формуванні доходів бюджетів місцевого самоврядування.

Станом на 10.04.2020 в Україні сформовано 8838 місцевих бюджетів. Для більш детального аналізу типів місцевих бюджетів розглянемо таблицю 1.

Таблиця 1.
Кількість та типи місцевих бюджетів України на 2020р.

Типи місцевих бюджетів	Всього місцевих бюджетів (МБ)	%	з них мають взаємовідносини з державним бюджетом	Питома вага взаємодіючих МБ з державним бюджетом %
обласні бюджети, бюджет АРК	25	0,3	24	96,0
бюджети міст республіканського \ обласного значення	145	1,6	109	75,2
районні бюджети	488	5,5	448	91,8
бюджети об'єднаних територіальних громад	872	9,9	872	100,0
бюджети районів у містах обласного значення	40	0,5	-	-
бюджети міст районного значення	164	1,9	-	-
бюджети селищ міського типу	507	5,7	-	-
бюджети сільрад (сіл)	6597	74,6	-	-
Разом	8838	100	1453	16,4

(побудовано авторами за даними [7])

Найбільшу питому вагу серед місцевих бюджетів України складають бюджети сіл 74,6%, на другому місці - бюджети ОТГ 9,9%, селищ міського типу 5,7% та районні бюджети 5,5% (див. табл.1).

Зазначимо, що серед наведених вище типів бюджетів відносини з державним бюджетом мають лише бюджети ОТГ (100%), районні бюджети (91,8%), бюджети міст республіканського або обласного значення (75,2%) та обласні бюджети (96,0%).

Відповідно до Бюджетного Кодексу України класифікація доходів бюджету наступна: податкові надходження, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом, трансферти.

Доходи, які зараховуються до бюджетів ОТГ, визначено статтями 64 (загальний фонд), 69¹ (спеціальний фонд) та ч.1 статті 71 (доходи бюджету розвитку) БКУ. Доходи місцевих бюджетів мають таку структуру: доходи загального фонду (ключові податки: податок на доходи фізичних осіб, єдиний податок, плата за землю, інші податки та збори, акцизний податок з пального, акцизний податок з роздрібного продажу підакцизних товарів).

Доходи спеціального фонду: власні надходження бюджетних установ, митний експеримент для ремонту доріг, екологічний податок, інші надходження, пайова участь у розвитку інфраструктури населеного пункту, кошти від продажу землі.

До надходжень бюджету розвитку відносяться: кошти від відчуження майна, що перебуває в комунальній власності, 90% коштів від продажу земельних ділянок не сільськогосподарського призначення, капітальні трансферти з інших бюджетів, місцеві запозичення, кошти пайової участі, плата за надання місцевих гарантій, дивіденди, кошти від повернення кредитів, наданих з відповідного бюджету та відсотки, сплачені за користування ними.

Додатково Бюджетний кодекс передбачає механізм передачі коштів із загального фонду до спеціального (бюджету розвитку) — ці кошти і є основним джерелом надходжень бюджету розвитку місцевих бюджетів, у тому числі ОТГ.

Доходи загального фонду місцевих бюджетів України за 2018- 2020р. наведені у таблиці 2.

Таблиця 2.
Розподіл планових доходів загального фонду місцевих бюджетів України у 2018-2020 рр

Назва	2018		2019		2020		Відхилення 2020 від 2018		
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	Абсолютне, тис.грн.	Відносне, %	Структурна, в.п.
Податок та збір на доходи фізичних осіб	259866,6	50,1	165504,4	31,9	125985,4	41,2	-133881,2	-51,5	-8,9
Субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам	138158,8	26,6	218497,8	42,1	82966,2	27,1	-55192,6	-39,9	0,5
Податок на майно	31272,1	6,0	37993,9	7,3	27540,5	9,0	-3731,6	-11,9	3,0
Єдиний податок	29564,2	5,7	35270,2	6,8	26481,5	8,7	-3082,7	-10,4	3,0
Дотації з державного бюджету місцевим бюджетам	25166,1	4,8	25857,5	5,0	16210,1	5,3	-8956,0	-35,6	0,5
Податок на прибуток підприємств	9300,1	1,8	10220,5	2,0	7378,9	2,4	-1921,2	-20,7	0,6
Акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів.	6353,7	1,2	6323,1	1,2	5345,7	1,7	-1008,0	-15,9	0,5
Акцизний податок з ввезених на територію України підакцизних товарів	5891,9	1,1	5949,0	1,1	4595,3	1,5	-1296,6	-22,0	0,4
Інші	13564,2	2,6	13898,6	2,7	9218,1	3,0	-4346,1	-32,0	0,4
Всього	519137,7	100,0	519515,0	100,0	305781,8	100,0	-213355,9	-41,1	0,0

(складено на основі веб порталу[7])

Як видно з таблиці 2 найбільшу частку в структурі доходів загального фонду місцевих бюджетів на 2019р. становлять субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам, в той час як у 2020р. податок та збір на доходи фізичних осіб 41,2%. Тобто можна сказати що станом на 2020р. завдяки реформі децентралізації вдалося наростити дохідну частину місцевих бюджетів за рахунок збільшення податкових надходжень.

Спеціальний фонд має формуватися з конкретно визначених джерел надходжень і використовуватися на фінансування конкретно визначених цілей. Станом на 2020 рік у складі спеціального фонду місцевого бюджету сформований бюджет розвитку. Статті доходів спеціального фонду, у т. ч. бюджету розвитку, наведені у таблиці 3 (складено за ст. 691 БК).

Таблиця 3.
Розподіл доходів спеціального фонду місцевих бюджетів у 2018-2020рр

Назва	2018		2019		2020		Відхилення 2020 від 2018		
	млн.грн	%	млн.грн	%	млн.грн	%	Абсолютне, тис.грн.	Відносне, %	Стр-не зр-ння, в.п.
Субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам	13907,1	30,9	15946,7	38,9	17447,2	56,9	3540,1	25,5	26,0
Інші джерела власних надходжень бюджетних установ	11407,8	25,3	9376,4	22,9	3965,6	12,9	-7442,2	-65,2	-12,4
Надходження для реалізації пункту 33 прикінцеві положення	3285,7	7,3	-	-	-	-	-	-	-7,3
Надходження від плати за послуги що надаються бюджетним установам згідно з законодавством.	7771,0	17,3	8101,7	19,8	3858,0	12,6	-3913,0	-50,4	-4,7
Екологічний податок	2141,8	4,8	2238,1	5,5	1519,2	5,0	-622,6	-29,1	0,2
Кошти від продажу землі	1436,8	3,2	1915,7	4,7	1251,7	4,1	-185,1	-12,9	0,9
Надходження коштів пайової участі у розвитку інфраструктури населеного пункту	3285,7	7,3	1535,6	3,7	1072,6	3,5	-2213,1	-67,4	-3,8
Кошти від відчуження майна що перебуває у комунальній власності	696,9	1,5	1003,9	2,4	736,5	2,4	39,6	5,7	0,9
Цільові фонди	678,1	1,5	601,9	1,5	512,4	1,7	-165,7	-24,4	0,2
Інші доходи	391,5	0,9	280,5	0,7	280,5	0,9	-111,0	-28,4	-
Всього	45002,4	100,0	41000,5	100,0	30644,0	100,0	-14358,4	-31,9	0

(Побудовано авторами за даними веб-порталу [7])

Серед доходів спеціального фонду місцевих бюджетів найбільшу частку, а саме 56,9% станом на 2020р., 38,9% станом на 2019р. та 30,9% на 2018р. становлять субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам. Аналізуючи дані таблиці можна зробити висновок про зменшення питомої ваги власних надходжень в структурі доходів спеціального фонду, а саме інші джерела власних надходжень зменшились з 25,3% у 2018році до 12,9% у 2020році. Тобто спеціальний фонд місцевих бюджетів більшою частиною складається з коштів що передаються з державного бюджету до місцевих бюджетів та меншою мірою з податкових надходжень місцевих бюджетів.

Закон «Про добровільне об'єднання територіальних громад» дав змогу почати формувати спроможний базовий рівень місцевого самоврядування. За 2015-2019 роки в Україні добровільно створено 982 об'єднані територіальні громади (ОТГ). До складу цих ОТГ увійшли близько 4500 колишніх місцевих рад. 11 млн людей проживають в ОТГ. Такі темпи міжмуніципальної консолідації міжнародні експерти називають дуже високими [8]

12 червня 2020 року Уряд затвердив новий адміністративно-територіальний устрій базового рівня. Відповідно до розпоряджень Кабінету Міністрів, після місцевих виборів в Україні буде 1469 територіальних громад, які покриватимуть усю територію країни [8].

Реформа децентралізації дозволила суттєво наростити доходну частину місцевих бюджетів. Однак, одночасно фінансування більшої частини видатків, пов'язаних з життям територіальних громад, тепер здійснюється за рахунок їхніх бюджетів.[8]

За даними міністерства фінансів України місцевими бюджетами в Україні перерозподіляються досить високі обсяги податків і зборів, що еквівалентні 6,5% ВВП. Деякі розвинені країни ЄС не можуть похизуватися таким відсотком. Розглянемо рисунок 1, який ілюструє яка частина податкових надходжень від ВВП перерозподіляється на рівні місцевих бюджетів.

Рис. 1. Податкові надходження місцевих бюджетів у % до ВВП в країнах Європи та в Україні
(За даними Організації економічного співробітництва і розвитку та Державного казначейства України)

В країнах Європи місцеві бюджети наповнюються за рахунок надходжень від оподаткування нерухомого майна (в т. ч., землі), частка яких сягає третини, а в деяких випадках може перевищувати половину усіх податкових надходжень до бюджетів. В порівнянні з Україною частка надходжень від оподаткування нерухомого майна та землі порівняно невисока – 13% надходжень від оподаткування нерухомого майна та (в т. ч., майже 10% – від оподаткування землі).[9]

Рис. 2. Структура податкових надходжень місцевих бюджетів, в країнах Європи та в Україні, %
(За даними Організації економічного співробітництва і розвитку та Державного казначейства України)

Як видно з вище наведеного рис. 2 місцеві бюджети України за своєю структурою більше подібні до місцевих бюджетів Польщі. Однак порівнюючи структуру місцевих бюджетів України та місцевих бюджетів Польщі можна сказати, що в структурі доходів місцевих бюджетів в Україні ПДФО становить більше половини від усіх надходжень, а саме 63,4 % в той час коли в дохідній частині Польщі ПДФО становить 51% від усіх надходжень. Пояснити таку досить високу питому вагу ПДФО в структурі надходжень можна тим, що в країнах Європи не існує єдиного податку. В той же час доходи самозайнятих осіб в країнах ЄС оподатковуються на загальних підставах, а на кінець податкового року застосовують податкове відшкодування [9].

Для розвитку місцевих бюджетів територіальних громад в Україні потрібно посилити фінансову незалежність цих бюджетів.

До методів посилення фінансової незалежності цих бюджетів можна віднести: включення податку на прибуток комунальних підприємств, податку на землю, плату за торговий патент на підприємницьку діяльність, єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва до дохідної частини місцевих бюджетів; збільшення

надходжень до місцевих бюджетів, за рахунок запровадження податку на нерухомість та розкіш (багатство) для фізичних осіб та включення цих податків до бюджетів територіальних громад.

В той же час закріплення певної частини загальнодержавних податків на рівні бюджетів територіальних громад може стати ще одним джерелом надходжень місцевих бюджетів. До цієї частини можна віднести такі податки: акцизний збір з вітчизняних товарів, податок на прибуток та ПДВ.

Висновки. В ході проведеного дослідження можемо зробити висновки. Розглянуто поняття місцевих бюджетів та досліджено фінансове забезпечення бюджетів місцевих територіальних громад, як основний базис функціонування та виконання своїх повноважень органів влади місцевого самоврядування, що забезпечує їх фінансову стійкість. Організаційний устрій муніципальної влади визначає значимість місцевих бюджетів у бюджетній системі країни, в потенціалі використання централізованих на різних рівнях фінансових ресурсів для вирішення соціально-економічних, соціокультурних, комунально-побутових проблем.

Однією з визначних подій на шляху децентралізації органів місцевого управління стала дата підписання від імені України 06.11.1996 Європейської хартії місцевого самоврядування.

З 2014 року в Україні розпочату реформу децентралізації. з прийняттям Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, в ході якої створено 1070 ОТГ, у які добровільно об'єдналися 4882 громад.

Проаналізовано склад та структуру місцевих бюджетів за 2018-2020 роки Здійснено порівняльний аналіз складу та структури доходів місцевих бюджетів України та розвинених країн ЄС.

Незважаючи на значні успіхи України в процесі формування нових організаційно-територіальних громад потрібно зазначити на необхідності нарощувати власну дохідну базу бюджетів місцевого самоврядування для забезпечення фінансової самостійності при реалізації своїх функцій. В той же час закріплення певної частини загальнодержавних податків на рівні бюджетів територіальних громад може стати ще одним джерелом надходжень місцевих бюджетів. До цієї частини можна віднести такі податки: акцизний збір з вітчизняних товарів, податок на прибуток та ПДВ

Список літератури.

1. Бюджетний кодекс України від 21.06.2001 р. № 2542 // Голос України. – 2001. – №129. – 24 липня.
2. Розпорядження „Про схвалення Концепції реформування місцевих бюджетів” від 23 травня 2007 року № 308-р – за даним сайту в Інтернеті www.minfin.gov.ua
3. Європейська Хартія місцевого самоврядування // Віче. – 2000. – № 3.
4. Конституція України. – К.: Вікар, 1996.
5. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України // Урядовий кур'єр. – 1997. – 14 червня.
6. Урядовий портал. Реформа децентралізації. Ключові результати.2020. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-decentralizaciy>
7. Державний веб-портал бюджету для громадян Open Budget - Місцеві бюджети [Електронний ресурс]. – Режим доступу: openbudget.gov.ua
8. Урядовий портал. Реформа децентралізації. Ключові результати.2020. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-decentralizaciy>
9. International Budget Practices and Procedures Database - OECD [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=OCDE/GD\(94\)116&docLanguage=En](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=OCDE/GD(94)116&docLanguage=En)

References.

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2001), " Budget Code of Ukraine of June 21, 2001 № 2542", Holos Ukrainy, vol. 129.
2. Order "On approval of the Concept of reforming local budgets" dated May 23, 2007 № 308-p, available at: www.minfin.gov.ua (Accessed 04 Nov 2020).
3. " European Charter of Local Self-Government", Viche, 2000, vol. 3.
4. *Konstytutsiia Ukrainy* [Constitution of Ukraine], Vikar, 1996, Kyiv, Ukraine.
5. The Verkhovna Rada of Ukraine (1997), The Law of Ukraine " On local self-government in Ukraine", *Uriadovyi kurier*, June 14.
6. Cabinet of Ministers of Ukraine, "Decentralization reform. Key results.2020", available at: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-decentralizaciy> (Accessed 04 Nov 2020).
7. State budget web-portal for citizens Open Budget - Local budgets, [Online], available at: openbudget.gov.ua (Accessed 04 Nov 2020).
8. Cabinet of Ministers of Ukraine, "Decentralization reform. Key results.2020", available at: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-decentralizaciy> (Accessed 04 Nov 2020).
9. OECD, "International Budget Practices and Procedures Database", [Online], available at: [http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=OCDE/GD\(94\)116&docLanguage=En](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=OCDE/GD(94)116&docLanguage=En) (Accessed 04 Nov 2020).

Стаття надійшла до редакції 11.11.2020 р.